

Hoe de Boeroes echte Surinamers werden

Waar kom je vandaan? Voor velen volstaat het om op deze existentiële vraag te antwoorden met hun geboorte- of woonplaats. Karin Sitalsing, oud-journalist van het *Friesch Dagblad*, komt vanwege haar - naar eigen zeggen - ‘lattemacchiatokleurtje’ zelden weg met het antwoord: geboren in Veghel, woonachtig in Groningen. De aanvulling dat haar ouders uit Suriname komen, brengt mensen bovendien nog meer in verwarring. Want daarvoor is haar huidskleur toch veel te licht? Dat er ook witte Surinamers zijn, weten blijkbaar maar weinig mensen. Haar boek *Boeroes. Een familiegeschiedenis van witte Surinamers* moet daar verandering in brengen.

 Ellen Stikkelbroeck Peter Wassing

Eigenlijk was ze helemaal niet van plan om een boek te schrijven. „Het is me een beetje aangepraat door vrienden uit de schrijfwereld”, zegt Karin Sitalsing (1976). „Ik heb lang niet gezien dat mijn familiegeschiedenis écht interessant is voor een boek, maar wanneer mensen uit het boekenvak zeggen: ‘ik ga nu mijn uitgever bellen’ of ‘als jij het niet opschrijft, doe ik het’, dan word je wel aan het denken gezet.”

Iedereen heeft wel een bijzonder verhaal te vertellen, vindt ze, maar de meesten zien dat zelf niet. Dat ook zij daar last van had, realiseerde ze zich toen een vriendin zei: „Mijn voorvaders waren alleen maar moordenaars en landlopers, daar kun je niks mee. Jij hebt tenminste een interessante geschiedenis.” Hoezo kun je daar niks mee, dacht Karin, daar zit een verhaal in! „Blijkbaar werkt het zo: je kunt wel zien hoe interessant andermans verhaal is, maar het bijzondere van je eigen geschiedenis zie je over het hoofd.” Ze dacht: ik moet altijd uitleggen waar ik vandaan kom en mijn moeder ook, misschien moet ik het nu toch maar eens opschrijven.

Boer
Haar moeder Anne Marie is een Boeroe: een afstammeling van Nederlanders die halverwege de negentiende eeuw emigreerden naar Suriname in de hoop een beter bestaan op te bouwen. De meesten gingen aan de slag als boer. Daarom wordt de bevolkingsgroep aangeduid als Boeroes: boeren in het Sranantongo, de officiële taal van Suriname. „Over de Boeroes zijn een paar kleine boeken geschreven, die verspreid zijn in heel kleine kring, maar die gaan eigenlijk alleen over 1845, over de emigratie en de maanden daarna waarin de helft

Lange tijd trouwden Boeroes binnen hun eigen groep. Sinds een jaar of vijftig mengen ze zich met andere bevolkingsgroepen

van de emigranten overleed”, vertelt Karin.

„Ik vind het juist zo interessant wat er daarna gebeurt: hoe Nederlanders Surinamers worden. Wanneer voel je je geen Nederlander meer, maar Surinamer? Is dat na de tweede generatie, of de derde? Gaat zoiets langzaam, of is er opeens een kantelpunt?” Haar moeder, de vijfde generatie, voelt zich Surinaams. Haar vader ook trouwens. Hij is Hindoestaan; hij stamt af van Indiase migranten. „Dat is natuurlijk iets wat alle emigranten meemaken. Friezen die vroeger naar Canada verhuisden zijn inmiddels ook Canadees, terwijl ze zich misschien nog niet zo voelen. Maar met volgende generaties worden ze wel steeds meer Canadees en minder Fries.”

Andersom werkt het ook. Sinds haar ouders in 1975 vanwege de onrustige situatie in hun eigen land naar Nederland kwamen, zijn ze langzaamaan iets vernederlandst. „Voor de woordenlijst achter in mijn boek heb ik woorden opgezocht in een Surinaams-Nederlands woordenboek. Ik las woorden die mijn ouders vroeger ook zeiden, maar nu nooit meer. Als je oude opnames hoort, hoor je dat ze vroeger veel meer een Surinaams accent hadden dan nu. Mijn vader is zijn accent zelfs helemaal kwijt inmiddels. Die ontwikkeling vind ik interessant.”

Wat meespeelde bij haar besluit om een boek te schrijven, is dat er over drie generaties etnisch gezien vermoedelijk geen Boeroes meer zijn. „Lange tijd trouwden Boeroes binnen hun eigen groep. Sinds een jaar of vijftig mengen ze zich met andere bevolkingsgroepen.” Waar haar moeder nog honderd procent Boeroe is, heeft zij zelf nog maar voor de helft Boeroebloed; de kinderen van haar broer nog maar een

kwart. „Het werd dus tijd dit verhaal te vertellen.”

Documentaire
De zoektocht naar haar familiegeschiedenis begon al in 2011 - toen nog niet met een boek in gedachte. „Beno Hofman, stadshistoricus van Groningen en een vriend van me, wilde een documentaire maken over de relatie tussen de Nederlandse stad Groningen en het Surinaamse dorp Groningen. Tijdens zijn onderzoek stuitte hij op de geschiedenis van de Boeroes.” Hofman wist dat Karins moeder Boeroe is en dat haar voorouders deels uit de provincie Groningen kwamen. „Dat is ooit uitgezocht. Mijn moeder stamt van haar vaders kant af van emigranten uit Doetinchem die in 1845 naar Suriname gingen. Haar betovergrootvader van moeders kant was bakker in het Groningse Vierhuizen voordat hij in 1848 naar Suriname emigreerde.”

Maar de stadshistoricus ontdekte iets wat zij nog níét wist: haar betovergrootvader Henderijkus Tammenga en zijn vrouw hebben even in de stád Groningen gewoond. „Daar aan de Hoge der A is hun zoon Jacob geboren, mijn betovergrootvader. Toen ik dat hoorde, dat was zó bijzonder! Al mijn familie komt van ver weg en nu opeens lag er een stukje familiegeschiedenis bij mij om de hoek! Ik raakte geïnteresseerd in mijn stamboom. Beno zei: ‘eigenlijk moet jij in de documentaire.’ Ik ben met hem meegegaan naar Suriname. Het werd een soort coproductie: hij maakte een documentaire voor RTV Noord en ik schreef vier artikelen voor *Dagblad van het Noorden*.”

Waar ze nooit echt interesse had gehad in haar eigen geschiedenis - „als puber dacht ik: ja, pa en ma, nu weet ik het wel, als mijn ouders weer eens over Suriname vertelden” - was

Curriculum vitae

Naam

Karin Sitalsing

Geboren

5 december 1976 in Veghel

Opleiding

1988-1994
Gymnasium A in Veghel

1994-1997
Bachelor Communication Studies aan Coventry University, Engeland

1997-1998
Master in International Journalism aan City University in Londen

Werk

1998-1999
Medewerker Elsevier

1999-2004
Regioverslaggever *Friesch Dagblad*

2004-2005
Freelance journalist

2005-2009
Correspondent Noord-Nederland voor *de Volkskrant*

2009-heden
Freelance journalist

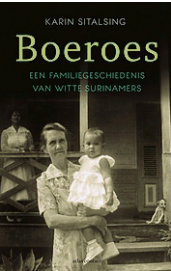
2014-heden
Correspondent Noord-Nederland voor *Trouw*

Al mijn familie komt van ver weg en nu opeens lag er een stukje familiegeschiedenis bij mij om de hoek!

die nu aangewakkerd. Zeker toen ze in 2011 op Voorzorg in Suriname uit de boot stapte en tot haar middel in de modder zakte. „Ik kende in grote lijnen wel het verhaal van de emigratie van 1845. De Nederlanders was een mooie toekomst voorgehouden, maar het werd een groot fiasco en binnen een half jaar was de helft van de emigranten overleden. Toen ik zelf op Voorzorg was, kreeg dat verhaal een andere lading. Ik dacht aan al die mensen en hun peuters: dit hebben zij ook meegemaakt.” Onmiddellijk drongen zich vragen aan haar op: waarom laten mensen alles achter zich om in de tropen, in zo’n onherbergzaam gebied een nieuw bestaan op te bouwen? Hoe ging dat in die tijd? Wat voelden ze? Hoe overleefden ze? Hoe konden ze ooit aarden? De geschiedenis liet haar niet meer los.

Blubber
Vier jaar nadat ze op Voorzorg in de blubber stapte, ging ze opnieuw naar Suriname. Dit keer wél met een boek in gedachten, dat zou worden uitgegeven door Atlas Contact. „In juni 2015 werd herdacht dat 170 jaar geleden de eerste Nederlandse boeren naar Suriname kwamen. Ik ben toen anderhalve week in Suriname geweest om met zoveel mogelijk mensen te spreken. Ik had een lijst van namen mee en ben letterlijk met de oudste begonnen: oom George die net honderd was geworden. Daarna heb ik al mijn tantes gesproken en mensen van wie ik er gaandeweg achterkwam dat we verre familie zijn.” Aan de hand van hun verhalen en documenten die ze uit archieven wist te vinden („archieven zijn schatkisten!”), heeft ze geprobeerd te reconstrueren wat zich in de afgelopen ruim 170 jaar heeft afgespeeld in haar familie.

Non-fictie

Boeroes. Een familiegeschiedenis van witte Surinamers

Karin Sitalsing

Atlas Contact
€ 21,99

Vervolg van pagina 17

Verhalen hebben altijd meerdere kanten

Niet alles wat ze vond, was leuk om te ontdekken. Zo beschrijft ze in haar boek de liefdesgeschiedenis tussen Lena en Humphrey - de enigen van wie de namen zijn gefingeerd, omdat hun kinderen nog leven „en die hebben nergens om gevraagd”. Boeroe Lena werd verliefd op een zwarte jongen. Haar ouders waren daar fel op tegen. Haar vader dreigde Humphrey en Lena te vermoorden als ze met hem om bleef gaan. In het geniep hielden de twee toch contact en uiteindelijk gingen ze er samen vandoor, trouwden en stichtten een gezin. „Lena was een achternicht van mijn moeder. Ik vond het uiteraard niet tof om erachter te komen dat mijn voorouders racistisch waren. Ik ben heel blij dat mijn opa's en oma's voor hun tijd vooruitstrevend waren en het nooit als een probleem hebben gezien dat mijn moeder verering kreeg met mijn Hindoestaanse vader.”

Het afgelopen jaar heeft ze bijna fulltime aan haar boek gewerkt. „Ik kreeg een bijdrage van onder meer het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten, anders had ik me dat als freelance journalist natuurlijk nooit kunnen permitteren.” Het lastigste was om de juiste toon te vinden. „Ik

wilde geen geschiedenisboek schrijven, want dat vind ik saai. Ik wilde een familiegeschiedenis schrijven, maar dan met reportageachtige stukken erin en dialogen. Voor mijn gevoel pasten die genres echter niet bij elkaar. Totdat ik vorig jaar thee dronk met Frank Westerman. Hij zei: 'Karin, je moet niet zo moeilijk doen, maar gewoon gaan tikken.' Hij gaf me zijn boek *El negro en ik*. Daarin verweeft hij stukken geschiedenis met zijn eigen vragen en ongemakken daarbij. Toen zag ik: het kan dus wél!”

Onderschat

Ze heeft veel geleerd van het schrijven van haar boek. „Dat het pas af is als het bij de drukker ligt, bijvoorbeeld. Ik dacht toen ik mijn manuscript had ingeleverd dat ik klaar was, maar dan begint het pas. Ik heb echt onderschat wat er daarna nog moet gebeuren, tot op het niveau van punten en komma's.”

En dat verhalen altijd meerdere kanten hebben. „De emigranten die in 1845 naar Suriname gingen, werden meegenomen door dominee Van den Brandhof uit Elst. Hij is in de verhalen die ik vroeger hoorde altijd afgeschilderd als een slechterik.” Van den Brandhof spiegelde de emigran-

ten een prachtig land en dito toekomst voor, terwijl hij wist dat de werkelijkheid anders was. Zijn collega Jan Betting was eerder namelijk al poolshoogte gaan nemen en die raadde hem de expeditie af, omdat die onverantwoord zou zijn. Van den Brandhof zette de tocht echter door en joeg zo honderden mensen de dood in. „Ik ben gaan uitzoeken wie hij was en in Elst heeft hij best goede dingen gedaan. Hij zat ook in de gemeenteraad. Ik denk dat hij echt wat voor de gemeenschap wilde betekenen en ik geloof dus niet - zoals mijn moeder - dat hij alleen een *bad guy* was.”

Ze vindt het heel waardevol dat ze voor haar boek veel heeft samengewerkt met haar moeder die ze telkens weer bestookte met vragen en die haar eindeloos veel verhalen kon vertellen. „Of dit boek en deze zoektocht naar mijn familiegeschiedenis me dichter bij mijn familie heeft gebracht, weet ik niet. Ik denk wel dat ik mijn familie beter begriep. Waarom ze zijn zoals ze zijn. Mijn ouders zullen zich denk ik nooit honderd procent thuis voelen in Nederland, maar misschien wel tachtig procent. Maar als ze nu weer in Suriname zouden zijn, zouden ze zich misschien maar veertig procent

Ik vond het uiteraard niet tof om erachter te komen dat mijn voorouders racistisch waren

thuis voelen. Want het Suriname waar ze naar verlangen, is niet het Suriname zoals het nu is. En bovendien wonen hun kinderen in Nederland.”

Ze heeft haar moeder wel eens gevraagd waarom ze niet terug zijn gegaan naar Suriname als ze toch zo'n heimwee hadden. Het antwoord was hard: dan zouden haar broers misschien niet meer leven, want die hadden dan in dienst moeten in Suriname, terwijl er een burgeroorlog aan de gang was. „Dat heb ik me nooit zo gerealiseerd.”

Ze hoopt met haar boek de geschiedenis van de Boeroes een beetje levend te houden. „Ik heb gemerkt dat die geschiedenis niet alleen in Nederland onbekend is, maar ook in Suriname. Ik kreeg regelmatig de opmerking: Boeroes, die hadden toch slaven? Niet dus. Ik snap het wel hoor, dat mensen denken: wit, dus slecht. Maar de Nederlanders die slaven hielden waren er al eerder. De Boeroes hebben nooit slaven gehad. Ik hoop dat dit boek dat misverstand rechtzet, al klinkt dat pretentius.” En verder hoopt ze vooral dat mensen wat minder vaak vraagtekens in hun ogen krijgen als ze vertelt: mijn moeder is een Boeroe.

Anne Marie Loor (rechts), de moeder van Karin Sitalsing, samen met haar zus Ilse, begin jaren veertig in Suriname. Foto: privécollectie

Mientje Loor-van Brussel (rechts), Karins oma, samen met haar in Canada woonachtige zus Marie, die begin jaren zeventig op visite is in Suriname. Foto: privécollectie